

України (конституційності) окремого положення пункту 26 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України : рішення Конституційного Суду України

від 26.03.2020 р. № 6-п/2020 у справі № 1-223/2018(2840/18).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-20#Text>
(дата звернення: 18.02.2021).

І. О. Титаренко,

курсант Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків, Україна,
e-mail: stalker20208@gmail.com

І. О. Нечаєва,

капітан поліції, викладачка факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Харків, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8354-7594>, e-mail: nechaevairina87@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ, КРИМІНАЛІСТИКИ І КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Анотація. Розглянуто актуальні питання криміналістики, кримінального процесу та судової експертології на сучасному етапі їхнього розвитку. Досліджено питання судово-економічної експертизи під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері економіки, визначено її види та коло застосування.

Ключові слова: експертиза, кримінальний процес, криміналістика, законодавство, пандемія.

Abstract. Conference proceedings consider topical issues of criminalistics, criminal procedure and forensic expertology at the present stage of their development. Issues of forensic economic analysis while investigation of criminal offenses in the field of economics is studied, its types and scope are determined.

Keywords: forensic science, criminal procedure, criminalistics, legislation, pandemic.

Аннотация. Рассмотрены актуальные вопросы криминалистики, уголовного процесса и судебной экспертологии на современном этапе их развития. Исследован вопрос судебно-экономической экспертизы при расследовании уголовных правонарушений в сфере экономики, определены её виды и круг применения.

Ключевые слова: экспертиза, уголовный процесс, криминалистика, законодательство, пандемия.

У сучасних реаліях перед криміналістичною наукою, кримінальним процесом та судовою експертологією постають нові виклики, що спричинено стрімким розвитком інформаційних, телекомунікаційних та інших технологій і змінами в суспільстві. Окремо слід наголосити на епідемічній ситуації, яка вплинула на суспільне життя (зокрема, на злочинну діяльність і правоохоронні органи), що зумовило появу нових завдань для криміналістики, кримінального процесу та судової експертології в умовах пандемії. Дослідження цих завдань, пов'язаних із впровадженням новітніх досягнень у практичну діяльність, є актуальним питанням сучасного розвитку криміналістики, кримінального процесу та судової експертології. Неможливо уявити проведення будь-якого розслідування без призначення експертизи, використання судовими експертами сучасного інструментарію і новітніх досліджень. Зв'язок криміналістики і кримінального процесу визначається тим, що ці науки мають спільний об'єкт вивчення, одним із яких є діяльність із розслідування злочинів. Криміналістика виконує підпорядковану функцію — її рекомендації ґрунтуються на процесуальних положеннях

і фактично спрямовані на реалізацію процесуальних приписів. Кримінальний процес визначає статус учасників кримінального процесу, процесуальний порядок проведення слідчих (розшукових) дій і, відповідно, межі застосування тактичних прийомів, науково-технічних засобів, методичних рекомендацій. З іншого боку, сформульовані криміналістичні положення і рекомендації неодноразово закріплювалися у статтях кримінального процесуального законодавства, перетворюючись на його приписи [3].

Сучасні тенденції розвитку кримінального процесу, перспективи його розвитку, його проблемні й актуальні питання значною мірою залежать від стану криміногенної ситуації в країні. Поступово відбувається трансформація національної, регіональної й транснаціональної злочинності. Ці негативні фактори зумовлюють нові вектори розвитку криміналістичної науки, кримінального процесу та судової експертології.

Так, перспективним напрямом дослідження у криміналістичній тактиці є дослідження, пов'язані з розробленням методик розслідування окремих видів злочинів і тактики проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій в умовах карантину. Це зумовлює необхідність формування нових тактичних прийомів, перегляд можливостей тактичних комбінацій і тактичних операцій, алгоритмів слідчих (розшукових) дій [5, с. 199].

Трансформація злочинності ставить перед криміналістичною технікою нові проблемні питання. Так, передусім ідеться про застосування спеціальних знань про штучний інтелект під час розслідування злочинів. В умовах пандемії кіберзлочинність набуває нових обертів, спостерігається тенденція до збільшення кількості кібератак та шахрайств під час придбання та доправлення товарів. Зловмисники використовують ситуацію страху громадян перед COVID-19. Значно активізується проведення кібератак соціальної інженерії, присвячених пандемії, та поширення різних пакетів шкідливих програм [4, с. 92—93].

В умовах, коли дедалі більше роботодавців вимушені переходити на дистанційну форму роботи, поширеним стає інтернет-шахрайство. Злочинці швидко адаптували давно відомі схеми шахрайства під умови коронавірусу, що вимагає використання нових розробок техніко-криміналістичних засобів, інформаційних технологій, електронних баз даних, методів фіксування, аналізування, оцінювання та збирання доказової бази. Отже,

впровадження інноваційних продуктів та модернізація чинних техніко-криміналістичних засобів повинні вплинути на результати криміналістичних досліджень під час розслідування злочинів.

Зміни у кримінальному та кримінальному процесуальному законодавстві вимагають удосконалення методик розслідування кримінальних правопорушень і розроблення нових. Так, в умовах пандемії збільшилася кількість вчинення таких кримінальних правопорушень: кримінальні правопорушення у сфері охорони здоров'я; контрабанда медичних масок та інших товарів протиепідемічного призначення, фальсифікація та незаконний обіг лікарських засобів та ін. [1].

Тому слід зауважити, що на сучасному етапі розвитку експертології актуальними залишаються дослідження судово-економічної експертизи. Це спричинено змінами умов господарювання та трансформацією злочинності, тому для повного, швидкого та неупередженого розслідування правопорушень у сфері економіки необхідно розробляти та вдосконалювати вже наявні механізми. Складність розслідування правопорушень у сфері економіки зумовлена, насамперед, тим, що вони передбачають заглиблення слідчого, дізнавача в механізм господарювання, у процеси економічної діяльності суб'єктів господарювання [2, с. 57]. Сучасну судово-економічну експертизу за напрямками дослідження поділяють на дослідження документів бухгалтерського та податкового обліку, документів фінансово-господарської діяльності та

документів фінансово-кредитних операцій. Це сприяє її успішному використанню у правозастосовній діяльності правоохоронних органів. Отже, стану та тенденції розвитку криміналістики, кримінального процесу та судової експертології у сучасних реаліях потребують розширення меж дослідження та подальшого розроблення з урахуванням змін кримінального процесуального законодавства та суспільства, а також трансформації сучасної злочинності.

Список використаних джерел

1. Парфіло І. В. Розслідування фальсифікації та обігу фальсифікованих лікарських засобів: проблеми взаємодії слідчого // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики : зб. наук. пр. 2019. № 20. С. 72—87.
2. Клименко Н. І., Федчишина В. В. Судово-економічна експертиза: сучасний стан і актуальні питання // Криміналістичний вісник. 2016. № 1. С. 56—61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krvis_2016_1_11 (дата звернення: 20.02.2021).
3. Шевчук В. М. Методологічне підґрунтя побудови та реалізації тактичних операцій у криміналістиці // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2019. № 40. С. 144—148.
4. Шевчук В. М. Актуальні проблеми криміналістики у сучасних умовах // Korszerű műszerek és algoritmusok tapasztalati és elméleti tudományos kutatási : tud. Művek gyűjt. A nk. Tud.-gyakorlati konf. Anyagaival, 18 szeptember, 2020. – Budapest, Magyarország. 2020. Hang. 3. P. 90—96.
5. Актуальні питання судової експертизи і криміналістики : зб. мат-лів Міжнарод. наук.-практ. конф., присвяченої 150-річчю з дня народження Засл. проф. М. С. Бокаріуса (Харків, 18–19.04.2019). Харків : ХНДІСЕ, 2019. 508 с.

О. П. Угровецький,

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, перший заступник директора
ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8993-6558>, e-mail: oleg0023@i.ua

О. О. Свідерський,

кандидат юридичних наук, старший дослідник, заступник директора з експертної роботи
ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2435-3823>, e-mail: hniise@hniise.gov.ua

Г. О. Спіцина,

доктор юридичних наук, доцент, завідувачка кафедри права гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6677-6915>, e-mail: spitsyna_hanna@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МЕНТАЛІТЕТУ СПІВРОБІТНИКІВ СУДОВО-ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Анотація. Наголошено на браку уваги до питання формування професійного менталітету співробітників судово-експертних установ України. Підсумовано, що для співробітників судово-експертних установ України сформований рівень професійного менталітету є необхідною передумовою якісного виконання ними професійних обов'язків.

Ключові слова: менталітет, професійний менталітет, судово експертиза, співробітники судово-експертних установ.

Abstract. The lack of attention to the issue of forming a professional mentality of employees of forensic institutions of Ukraine was emphasized. It is concluded that the formed

level of professional mentality for employees of forensic institutions of Ukraine is a necessary prerequisite for quality performance of their professional duties.

Keywords: mentality, professional mentality, forensic examination, employees of forensic institutions.

Аннотация. Отмечено недостаточное внимание к вопросу формирования профессионального менталитета сотрудников судебно-экспертных учреждений Украины. Подытожено, что для сотрудников судебно-экспертных учреждений Украины сформированный уровень профессионального менталитета — необходимое условие качественного выполнения ими профессиональных обязанностей.